

Н. Б. ЛинчакУкраїнський інститут експертизи
сортів рослин

УДК 347.77.028:631.526.32

Деякі аспекти охорони прав на сорти рослин у Бельгії

Проаналізовано досвід гармонізації національного законодавства Бельгії з вимогами Міжнародної конвенції з охорони нових сортів рослин. Розкрито суть нового Акта, метою якого є приведення бельгійського законодавства у відповідність з Актом 1991 р. Міжнародної конвенції з охорони нових сортів рослин.

Ключові слова:

Міжнародна конвенція з охорони нових сортів рослин, УПОВ, законодавство, гармонізація, ЄС.

Вступ. З часу набуття Україною незалежності невід'ємною частиною її соціально-економічного розвитку та утвердження позитивного іміджу став захист прав інтелектуальної власності. Наближення законодавчої бази у цій сфері до вимог, прийнятих у світовому товаристві, – необхідна передумова вступу України до Європейського Союзу (ЄС).

Відповідно до Закону України від 2 серпня 2006 р. № 60-V «Про приєднання України до Міжнародної конвенції з охорони нових сортів рослин» Україна є членом впливової міжнародної організації – Міжнародного Союзу з охорони нових сортів рослин (УПОВ) [1, 2]. Пріоритетність співробітництва України з Європейським Союзом та його окремими державами-членами пов'язана з тим, що ця міжнародна організація визначатиме напрями економічного прогресу та політичну стабільність у регіоні в довгостроковій перспективі.

Інтеграція України до Європейського Союзу має стати головним інструментом загальної стратегії на шляху наближення України до ЄС за всім спектром співробітництва, зокрема у сфері охорони прав на сорти рослин, отже адаптація законодавства України до законодавства Європейського Союзу є невід'ємним процесом зближення та поступового приведення законодавства України у відповідність із законодавством ЄС.

Прикладом гармонізації державного законодавства з вимогами

Міжнародної конвенції з охорони нових сортів може бути Бельгія, яка нещодавно розробила нове національне законодавство у сфері охорони прав на сорти рослин.

Зокрема, охорона прав на сорти рослин у Бельгії доповнена Актом від 10 січня 2011 р. щодо приведення бельгійського законодавства у відповідність з Актом 1991 р. Міжнародної конвенції з охорони нових сортів рослин (УПОВ, 1991 р.) [3]. Новий бельгійський Акт розширює обсяг і тривалість охорони сортів рослин, прояснює деякі наявні положення та адаптує охорону сортів рослин до технологічної еволюції.

Акт 1975 року з охорони прав на сорти рослин надає національну охорону сортам рослин через надання права інтелектуальної власності. Метою нового Акта є приведення бельгійського законодавства у відповідність до Міжнародної конвенції з охорони нових сортів рослин зі змінами, внесеними Актом від 19 березня 1991 р. Акт дасть змогу національному рівню охорони мати однакові переваги (тобто охорону на рівні Спільноти), надані Регламентом Ради (ЄС) № 2100/94 від 27 липня 1994 р. про права на сорти рослин у Спільноті [4].

Новий Акт приймає загальне визначення «сорт» і тим самим замінює перелік прикладів наявного Акта. Водночас відповідно до цього Акта особу, яка вивела чи виявила сорт, можна позначити як «селекціонер». Наразі є вимога, щоб селекціонер, який вивів сорт, до того ж

ще й удосконалив його для отримання права на охорону.

Сорти всіх ботанічних родів і видів, зокрема й гібриди, мають право на охорону. Обсяг охорони поширюється на всі рослини і не обмежується певними сортами, занесеними в офіційний Реєстр, як це відбувається сьогодні. Новий Акт також поширюється на сорти, які походять від іншого сорту, та сорти, що не явно відрізняються від інших сортів, виробництво яких потребує неодноразового використання сорту.

Охорона буде надана сорту рослини, якщо він є однорідним, відмінним, стабільним і новим [3]. Вимога новизни стосується комерціалізації сорту. Пільговий період терміном в один рік застосовується в межах території Бельгії і чотири роки – за межами території Бельгії.

Приєднання до нового Акта зобов'язує країну охороняти всі сорти, його складові й рослинний матеріал та продукти, отримані безпосередньо з рослинного матеріалу сорту. Дозвіл селекціонера є обов'язковим для будь-якого виробництва, розмноження, зберігання та комерціалізації різних складових, рослинного матеріалу і готової продукції незалежно від мети. Чинне обмеження щодо відтворення насінневого матеріалу в «комерційних цілях» вилучається в новому Акті.

Виятки в правах селекціонерів доповнюються винятком на користь фермерів – так званим привілеєм фермера. Цей виняток дає змогу фермерам зберегти зібраний

матеріал сортів, що охороняються, для розмноження на власних ділянках за умови дотримання законних інтересів певних селекціонерів. Принцип співтовариства вичерпного права на сорти рослин також внесено в Акт.

Термін охорони продовжено, він відповідає терміну Бюро з сортів рослин Спільноти (CPVO) прав на сорти рослин. Тривалість права на сорти рослин становить 25 років і 30 років для нових сортів дерев, винограду та картоплі [5].

Режим примусових ліцензій змінюється, налагоджується режим заявок на патенти. Нові положення також транспонують Директиву 98/44/ЄС від 6 липня 1998 р. про правову охорону біотехнологічних винаходів, яка пояснює посилання

на цю Директиву в новому акті [6]. Створюється Комісія примусових ліцензій.

Правила, що стосуються подання заявок на охорону сортів рослин, прийняті з ініціативи Регламенту Спільноти прав на сорти рослин. Новий Акт залишає за Королем Бельгії можливість організації подання заявок в електронному вигляді.

З огляду на примусовий характер новий Акт замінює чинність Акта 1975 р. з поправками, внесеними Актами від 9 та 10 травня 2007 р. про цивільно-правові та юридичні аспекти захисту прав інтелектуальної власності [7].

Новий Акт поширюватиметься на права на сорти рослин, надані раніше, до набрання ним чинності. Проте Акт 1975 р., як і раніше, застосо-

уватиметься для оцінки заявок на реєстрацію, поданих до набрання чинності новим Актом [8].

Висновки. Бельгія не вважається аграрною країною, однак прагне гармонізувати своє законодавство у сфері охорони сортів рослин із законодавством ЄС через ухвалення нового Акта, що розширює обсяг і тривалість охорони сортів рослин.

Новим Актом уточнено кілька концепцій, зокрема й стосовно терміна «сорт». Також чіткіше окреслені винятки, що, безперечно, надасть правової визначеності усім складовим системи охорони сортів рослин. Очевидно, що це сприятиме розвитку країни у «європейській аграрній спільноті».

ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Міжнародний Союз з охорони нових сортів рослин – www.upov.int.
2. Закон України «Про приєднання України до Міжнародної конвенції з охорони нових сортів рослин» від 2 серпня 2006 р. №60-V. www.search.ligazakon.ua.
3. Міжнародна конвенція з охорони нових сортів рослин від 2 грудня 1961 р., переглянута в м. Женева 10 листопада 1972 р., 23 жовтня 1978 р. та 19 березня 1991 р. www.sops.gov.ua.
4. Регламент Ради (ЄС) № 2100/94 від 27 липня 1994 р. – www.sops.gov.ua
5. Бюро з сортів рослин Спільноти (CPVO) – www.cpvo.eu.int
6. Директива 98/44/ЄС від 6 липня 1998 р. www.sips.gov.ua
7. Директива 2004/48/ЄС від 29 квітня 2004 р. – Official Journal L 157, 30.04.2004, р. 45
8. Belgium «Law on the Protection of New Plant Varieties» of May 20, 1975. (Закон Бельгії «Закон з охорони нових сортів рослин» від 20 травня 1975 р.) – www.farmersrights.org